

Veoma sažeto, šesto poglavlje zaokružuje cjelinu monografije prikazom vojnopoštanske organizacije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj od 1607. godine do početka 18. stoljeća. Razdoblje je to kada započinje transformacija poštanske organizacije, koju preuzima »poštanska dinastija« Paar. Članovi te obitelji polako su se uspinjali u poštanskoj organizaciji. Njihov uspon koincidira s planovima cara Ferdinanda III. da sve zemaljske pošte podredi svome bečkom dvorskom poštanskom uredu te da ga uredi u obliku nasljednoga regala. U zemljama Svetoga Rimskog Carstva carsku poštansku službu preuzela je poznatija poštanska dinastija Taxis.

Vijesti se razlikuju po tome kome su namijenjene i koliko brzo moraju stići do krajnjega korisnika. U tom smislu razlikujemo poštansku komunikaciju te tajno opserviranje i izvještavanje. Vrijednost neke novosti ovisi o tome koliko je relevantna za krajnjega korisnika ili primatelja. U skladu s tom premisom je i opisana, upečatljiva vizualizacija na koricama knjige (*cito, cito...*), jer vijest koja ne dolazi na vrijeme počesto je bezvrijedna, no podjednako je u tom kontekstu razumljiv i moto Hozjanove monografije, otisnut na unutrašnjoj naslovnoj stranici, iznad naslova: *Periculum iam iam iam in mora!* (najveća je opasnost odugovlačenje).

Branimir BRGLES

ANTE BIRIN, ŠIBENSKI BILJEŽNICI: BONMATEJ IZ VERONE (1449. – 1451.), ZAGREB: HRVATSKI INSTITUT ZA POVIJEST; ZADAR: DRŽAVNI ARHIV U ZADRU; ŠIBENIK: DRŽAVNI ARHIV U ŠIBENIKU, 2016., 412 STR.

U okviru znanstvenoga projekta »Gradovi hrvatskoga srednjovjekovlja: urbane elite i urbani prostor« izašla je knjiga Ante Birina u kojoj on donosi transkripciju notarskoga registra šibenskoga notara Bonmateja iz Verone (1449. – 1451.), i to u izdanju Hrvatskoga instituta za povijest, odnosno suizdanju Državnoga arhiva u Zadru i Državnoga arhiva u Šibeniku.

Knjiga donosi zbir od 219 isprava različitoga privatno-pravnoga karaktera (»Isprave / Documenti«, str. 49 – 367), a u kraćoj uvodnoj studiji (»Uvod / Introduzione«, str. 6 – 34),) daje analizu sadržaja dokumenata i upozorava na njihovu historiografsku važnost za društvenu i gospodarsku povijest srednjovjekovnoga Šibenika. Osim toga, knjiga još sadržava poglavlja »Znakovi i kratice / Segni e abbreviazioni« (str. 34 – 37), »Popis isprava / Elenco dei documenti« (str. 37 – 47), »Index locorum« (str. 369 – 374), »Index personarum« (str. 375 – 398) i »Index rerum« (str. 399 – 411). Sav popratni tekst na hrvatskome dobio je i svoj prijevod na talijanski jezik od Guida Ville.

Autor već duže vrijeme radi na transkribiranju šibenskih notarskih isprava pa je dosada već objavio registre šibenskih notara Pietrobona Pagana (1436. – 1437.), Petra pok. Ivana (1453. – 1454.) i Indricusa de Indricis (1431. – 1434.). Osim njega, Mirko Zjačić objavio je spise šibenskoga notara Slavogosta (1386.), a Josip Kolanović kancelarijske spise šibenskoga kneza Fantina de cha de Pesara (1441. – 1443.). Birin ističe kako objavljena građa predstavlja samo jedan mali dio cjelokupne građe koja se može pronaći u Državnom arhivu u Šibeniku i posebice u Državnom arhivu u Zadru za razdoblje od 14. pa sve do 19. stoljeća. Stoga gomila dokumenata tek čeka na svoju znanstvenu valorizaciju. Među ispravama Bonmateja iz Verone nalaze se spisi o kupoprodaji (*emptio*), najmu (*locatio*), isplati (*quietatio*), dugovanju (*debitum*), stupanju u neku vrstu službe (*conductio*), punomoći (*procura*), mirazu (*dos*), dogovoru (*conuentio*), darovanju (*donatio*), razrješenju spora (*compromissum*), zamjeni (*permutatio*), zajednici stanovanja (*societas*), diobi dobara (*diuisio bonorum*), odricanju od prava na nešto (*refutatio*), emancipaciji od očinske vlasti (*emancipatio*), poništavanju ugovora (*determinatio instrumenti*), oslobađanju (*relaxatio*), potvrdi o valjanosti isprave (*confirmatio instrumenti*), prijenosu dobivene punomoći na drugoga (*substitutio procure*), prijenosu prava (*cessio*), biskupskoj dispencijaciji (*dispensatio*) i izmjeri zemljišta (*liuellum*). Konačno, tu su i oporuke (*testamentum*).

Navedena raznovrsnost isprava otvara istraživačke mogućnosti koje se ne moraju nužno zadržavati na opisanim notarskim pravnim kategorijama. Naime, kako ističe i autor, unutar šturih dokumenata mogu se pronaći vrijedni podaci za npr. vojna i pomorska pitanja, šibensku biskupiju, teritorijalna razgraničenja, smještaj i nazive sela, obrtništvo, stočarstvo, obiteljsku strukturu, vlasničke i zemljišno-proizvodne odnose, svakodnevnicu, marginalne gradske skupine, urbanu topografiju, demografska kretanja, hrvatski politički prostor, zatim za odnos između gradova i njihovoga zaleđa, kao i za odnose šibenskoga stanovništva s ostalim dalmatinskim, pa i talijanskim gradovima i slično.

Mogućnosti su zapravo znatne, treba samo prionuti podrobnom i strastvenom istraživanju arhivske građe i time, autorovim riječima, »produbiti naše spoznaje o raznim aspektima društvenoga i gospodarskoga života srednjovjekovnoga Šibenika«. Paleografsko-diplomatičkim i egdotičkim radom Ante Birina, hrvatska je medievistika bogatija za još jednu opsežnu zbirku izvora, čija vrijednost i znanstvena iskoristivost transcendiraju lokalne šibenske okvire. Nadajmo se kako će slična izdanja u budućnosti dodatno pridonijeti širenju hrvatskoga historiografskoga obzora.

Ante BEĆIR

LUKŠA LUCIANOVIĆ, ATLAS, PET SLOVA KOJA ŽIVOT ZNAČE, IZ POVIJESTI DUBROVAČKE TURISTIČKE AGENCIJE ATLAS DO 2000. G., DA SE NE ZABORAVI!, UDRUGA ZA OČUVANJE DUBROVAČKOG TURIZMA »DUBROVAČKI IZLOG«, DUBROVNIK 2017., 248 STR.

Godine 2017. u nakladništvu »Dubrovačkog izloga«, udruge za očuvanje dubrovačkog turizma izdana je monografija Lukše Lucianovića »Atlas, Pet slova koja život znače, Iz povijesti dubrovačke turističke agencije Atlas do 2000. g., Da se ne zaboravi!«. Riječ je o iscrpnoj monografiji, podijeljenoj na 55 poglavlja koja obiluju velikom količinom podataka o razvoju i djelovanju dubrovačke turističke agencije Atlas. Proučavajući razvoj turističke agencije Atlas, autor je koristio izvore iz »Atlas pressa« i nekih drugih tiskanih »Atlasovih« materijala. Prvi »Atlasov« informativni list počeo je izlaziti 1971. godine pod nazivom »Informativni bilten«, a od 1976. počinje izlaziti informativni list »Atlas press« čije će izlaženje prestati 1990. godine.

Autor se nije isključivo ograničio na analiziranje rada ove agencije već je u monografiju ukratko iznio i podatke o razvoju turizma kao takvog, a kojeg je definirao kao pojavu koja obuhvaća ukupnost odnosa i poslova vezanih za putovanja i privremeni boravak ljudi izvan njihovog mjesta stanovanja, radi odmora, liječenja, razonode, razgledavanja prirodnih ljepota, kulturnih vrednota i sličnog. Razvoj turizma autor dijeli na dvije epohe: epohu turizma privilegiranih klasa i epohu suvremenog turizma između kojih je prema njegovu mišljenju teško povući strogo određenu granicu. U skladu s donošenjem pregleda razvoja turizma, autor daje i kratak povijesni pregled nastanka i razvitka prvih agencija u svijetu (Engleska, Njemačka, Italija, istočnoeuropske zemlje, Sjedinjene Američke Države), a potom i agencija na ovim prostorima (razdoblje Austro-Ugarske te Kraljevine i socijalističke Jugoslavije).

Počeci agencije Atlas vezani su uz razdoblje socijalističke Jugoslavije kada se ubrzo nakon završetka Drugog svjetskog rata osniva poduzeće »Putnik Dubrovnik« koje će pod tim nazivom djelovati sve do 1. siječnja 1964. kada počinje raditi pod novim imenom »Atlas«. O tome kako je počela raditi ova agencija autor je koristio i usmena svjedočanstva Veljka Kavurčića, prvog direktora agencije zatim Ive Medija, dugogodišnjem zaposleniku ove putničke agencije te Stanislava Laze koji je dugi niz godina obnašao dužnost financijskog direktora »Atlasa«. Osim povijesnog pregleda razvitka »Atlasa«, autor je u monografiji prikazao agencijinu kadrovska strukturu te receptivne funkcije i vrste poslova koji su bili pod paskom »Atlasa«. Primjerice, unutar svoje organizacijske strukture »Atlas« je imao nekoliko odjeljenja, a među njima autor izdvaja operativnu jedinicu za cestovni promet i operativnu jedinicu za

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Tema broja / Topic

Iz povijesti šuma sjevernog i istočnog Jadrana
From the forest history of the northern and eastern Adriatic

Volumen XIV / Broj 14
Zagreb – Samobor 2018
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
tel.: +385/1/4092-148, fax: +385/1/4092-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnik / Co-publisher:

Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
www.ffzg.unizg.hr; http://ckhis.ffzg.unizg.hr/

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moaćanin,
Hrvoje Petrić, Drago Rokсандić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Rokсандić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Marija Benić Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*), Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević (*Požega*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordana Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Vesna Vlahović-Štetić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2018.

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja RH

Print supported by Ministry of science and education of Republic of Croatia

Na naslovnici / Cover:

Greening Istria: San Donat, up the Mirna valley 2018 (Photo E. Johann)

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA